

BİZDEN DÜNYAYA

KAFASI KARIŞIKLAR-2

Seran Demiral

Seran Demiral

BİZDEN DÜNYAYA
KAFASI KARIŞIKLAR-2

KAFASI KARIŞIKLAR-2 BİZDEN DÜNYAYA

© 2020, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŐ
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

YAZAR: Seran Demiral

EDİTÖR: Burhan Düzçay

DÜZELTİ: Özge İpek Esen

SON OKUMA: Ümit Mutlu

KAPAK TASARIMI: Burak Tuna

GRAFİK UYGULAMA: Nayime Serbest, Aynur Sarıbüyük

BASKI VE CİLT: Elma Basım ve Yayın İletişim Hizmetleri
San. Tic. Ltd. Őti. Tefikbey Mah. Halkalı Cad. No:162/7 Sefaköy
Küçükçekmece/İstanbul/34295

Tel: 0 212 697 30 30

Birinci Baskı: Ocak 2021 (2000 adet)

ISBN: 978-605-285-410-5

Yayınevi sertifika no: 45041

Matbaa sertifika no: 45460

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

Seran Demiral

BİZDEN DÜNYAYA
KAFASI KARIŞIKLAR-2

Seran Demiral

2007'de Kadıköy Anadolu Lisesi'nden, 2011'de Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Bölümünden mezun oldu. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde *Çevrimiçi Çocuklukta Özneleşme* konulu doktora tezini tamamladı. 2005'te *Münzevi*, 2007'de *Hissizleşme* isimli fantazy romanları, *Parmak Uçları*, *Likya'nın Şarkısı* ve *Hatırla* olmak üzere çocuk romanları yayımlandı. Daha önce *Filozof Çocuklar Kulübü* adını taşıyan dört kitaplık serinin yeniden düzenlenmesiyle "Kafası Karışıklar" ortaya çıktı. *Hayat Üretim Merkezi* adında bilimkurgu romanı ile çeşitli antolojilerde yayımlanmış öyküleri olan Seran farklı türlerde yazmaya devam etmektedir. Çocuklar için felsefe (P4C) atölyelerinde çocuklarla buluşur, çocuklarla buluşmadığı zamanlarda çocukluk ve çocuk edebiyatı konuşur, çeşitli üniversitelerde dersler verip makaleler yazarken çocukluğun farklı yanlarını düşünür; kısacası yaşamını çocuklarla zenginleştirir. Başka dünyaların mümkün olduğuna inanır ve uzun zamandır başka hayatların olanaklarını çocuklarla aramaktadır.

Tudem Yayın Grubundan çıkan kitapları:

- Parmak Uçları (roman)
- Likya'nın Şarkısı (roman)
- Hatırla (roman)
- Kafası Karışıklar-1 Benden Bize (roman)
- Kafası Karışıklar-2 Bizden Dünyaya (roman)

İçindekiler

I. Kısım: “Nasıl yapalım?”	7
1 Yaşamak İçin Yemek	8
2 Dinî Ritüeller.....	14
3 Tanrı Parçacığı.....	22
4 Oluş mu, Yaratılış mı?	34
5 Ruhsuz, Hareketli Bir Zorunluluk	44
6 Şehirden Uzağa.....	51
7 Tohumdan Ağaca	60
8 Nasıl Yapalım?	69
9 Gelecekteki İlkel.....	76
10 Mümkün Dünyamız.....	82
II. Kısım: “Dünyayı neden değiştirmeliyiz?”	87
1 Başkalarının Hayatları.....	88
2 “Güneşin Altında Yeni Bir Şey Yok”	100
3 Kulüple Başlayan Yolculuk.....	109
4 Dünyayı Yorumlamak.....	120
5 Zaman Yolculuğu	129
6 Tek Yönlü Bilet.....	138
7 “Kişisel Olan Politiktir”	143
8 Dünyayı Değiştirmek Üzerine.....	152
9 Gerçekten Daha Gerçek	162
10 Bütün Zamanların Manifestosu	169

I. Kısım

Sevim soruyor:
“Nasıl yapalım?”

1

Yaşamak için Yemek

İştahsız insanlardan hoşlanmıyorum. Tabağındakiyle oynayan, çatalını bir türlü ağzına götüremeyenler yerine, önündekini iştahla silip süpüren insanlarla yemek yemeyi tercih ederim. Ama bugünkü hâlim, çatalıyla önündeki et parçalarını didik didik eden ve düşünceli düşünceli tabağa bakan hâlim, beni bile rahatsız ediyor. Daha çok rahatsız olduğum şeyse, tabağımdaki et parçaları. O hayvanın bir zamanlar canlı olduğu düşüncesini bir türlü aklımdan çıkaramıyorum. Sanırım gidip kusacağım!

“Şu tabağındakiyle oynamayı kes artık!”

Sofradan kalkmıştım bile. Annem söylenmeye başladığında, elimi ağzımla tutmuş, banyoya doğru koşturuyordum.

“Nereye gidiyorsun?”

Annemin sorusu öğürme sesleri arasına karıştı. Böyle bir giriş yapmak istemezdim ama durum tam olarak böyle. Ben hayvanları yeme fikrinden hoşlanmıyorum. Hayvan yememek konusundaki fikirlerini kendine saklamayan Beren ablamın bu konuda etkisi olduğu kesin. Annem de bunun farkında olmalı ki, yeğenine karşı tavır aldı sanki. Beren abla da bize eskisi kadar sık uğramaz oldu.

Ağzımı çalkalayıp geri döndüğümde annem suratını asmıştı. Hatta suratını asmanın ötesinde, kaşlarını çatmıştı. O kaşların

çatılması işimin zor olduğu anlamına gelir. Konuşmaz, cevap vermez, bakışlarıyla eziyet eder resmen. Tabii göz göze gelirsek... Yüzüme bile bakmama ihtimali de yüksek.

“Anne, neden anlamıyorsun? Yemek istemiyorum.”

Cevap yok.

“Anne?”

“Ne var Sevim?”

Bir anda bağırarak cevap vermesi, tamamen susup kalmasından iyidir. Kendimi yumuşakça ifade edebilirim, belki beni anlamasını sağlayabilirim.

“Anneciğim, ellerine sağlık, eminim çok güzeldir ama... Yiyemiyorum, olmuyor!”

Bu defa Ferhat araya girdi. Ufaklık bana bilgiçlik taslamaya başlamıştı.

“Ne demek olmuyor? Mis gibi yemeği bulmuş da beğenmiyorsun.”

“Beğenmemekle ne ilgisi var?”

Gerçekten beğenmemekle ilgisi yoktu. Nasıl oluyor da anlamıyorlardı? Daha geçen Kurban Bayramı’nda haftalarca ağladığımı nasıl unutmuşlardı? Hem de hiç tanımadığım bir hayvan için...

‘Tanımadığım hayvan’ tabiri garip elbette. Açıklayayım: Hayatımda ilk defa gördüğüm, birlikte zaman geçirip sevmeye fırsatımın olmadığı bir inekten bahsediyorum. Babam hayvanların kesileceği alana Leyla hariç hepimizi götürmüştü. Leyla en küçüğümüz. Yedi kardeşin beşi aynı evdeyiz, diğer ikisi evliler.

Ferhat, Burak, Sevgi ve ben babam nereye gitse oraya giderdik. Leyla ise genellikle annemle evde kalırdı. Ne yazık ki kurban merasimlerine de hep birlikte gidiyorduk. Adı üstünde:

kurban. Bunun nesi bayram olabilirdi? Anlamıyordum! Babam da beni anlamıyordu. Hayvanların kesildikleri ânı zorla izletiyordu. “Hayatın gerçekleri...” diyordu bir yandan. Hayatın gerçeği... Boğazından kanlar akan inekçiğin gözlerindeki acı dolu bakış mıydı hayatın gerçeği? Rüyalarımaya giriyor, aklımdan çıkmıyordu.

Beren abla ise bunların et yeme meselesinin sadece bir yönü olduğunu söylüyordu. Hatta ona göre hangi ortamda nasıl bir hayat sürdürdüğünü bilmediğimiz bir hayvanın etini yemektense, kurbanda kesilen eti yemek daha tercih edilirdi. Asıl yenmemesi gereken etin, marketlerde ambalajlı satılanlar ve büyük yemek zincirlerinin menülerinde yer alanlar olduğunu söylerdi. Hayvanların ticari amaçla çok kötü koşullar altında tutulması, kürk üretimi için canlı canlı kürklerinin çıkarılması, kozmetik sektörü için çoğunun üzerinde deneyler yapılması... Aklıma gelmeyen nicesiyle ilgili bir belgesel izlememi önerdi bana: *Earthlings*.

Henüz belgeseli izlemedim. Fakat bana son derece ilginç gelen bir başka şeyden bahsedebilirim: Antik Çağ filozofları arasındaki maddeci/materyalist filozoflardan Empedokles ile ilgili bir yazı okuyordum geçenlerde. Empedokles’in et yemediğini öğrendim. Hatta metinde, “Pisagorcular gibi et yemediği” yazıyordu. Merak edip araştırdım. Pisagor ve onun öğretisini takip ettiği için Pisagorcular denen insanların et yememelerinin sebebi, ruhun ölümsüzlüğüne inançlarıymış. Ruhun ölmediğine, bedenden bedene geçerek varlığını sürdürdüğüne inanan Pisagorculara göre, bedenden bedene geçen ruhlar, sadece insana değil hayvana da geçebilirmiş. Bu yüzden, hayvan yemeyi reddediyorlar.

İlk okuduğumda neredeyse komik gelmişti. Fakat kurban kesilirken ineğin gözlerini gördüm ya! En yakın arkadaşım gibi, kendisini kurtarmamı ister gibi bakan gözlerini... Hangi çağda kim olursa olsun, bir şeyi düşünmüş, bir şeye inanmışlarsa; mutlaka bunun bir nedeni, bir anlamı var demek ki.

Bütün bunları anneme veya kardeşlerime anlatmam imkânsız. Vücudumun proteine ihtiyacı oluşundan başka şey söylemiyorlar. Aslında bunu söyleyen annem. Kardeşlerimden Burak daha acımasız çünkü. “Hayvanlar yemek içindir!” gibi bir cümle kurması bir yana, bir tavuğu tavuk ile beslemenin ne kadar ‘eğlenceli’ olduğundan bahsedebiliyor:

“Tavuğun kendi kardeşini yediğini düşünsenel!”

Cümlelerin sonunda gülmeye başladığımı görünce sinirleniyorum, dayanamayıp tepki göstermeye başlıyorum tabii:

“Bu sana komik mi geliyor? Başka bir canlı türü gelip seni kesse, artan kemiklerini, bedeninin bir kısmını bize yedirse bu da komik gelecek mi acaba?”

Gülümsemesi donuyor suratında, sonra omuz silkiyor.

“Bizden daha üstün bir tür yok ki, böyle bir şey olamaz.”

Ferhat, ancak vahşi bir hayvanın bize saldırabileceği ihtimalinden bahsediyor. Bir başka canlının besin maddesi olabiliriz ama kimse gelip bizi ‘kurban’ edemez, bu konuda herkes hemfikir. Bense ‘üstünlük’ meselesine takılıyorum.

Burak’ın dediği doğru mu gerçekten? İnsandan daha üstün bir tür yok mu? (Belki var ama henüz biz bilmiyoruz.) Ya da soruyu başka türlü sormalı: İnsan diğer türlerden üstün mü? İlla türler arasında bir üstünlük durumu olmalı mı?

Kulüptekilerle konuşmaya değer bir konu çıktı.

Tartışmacılar Kulübü'nü hatırlarsınız: Birkaç arkadaş felsefe tartışmalarımız için kulüp kurmuş ve sözleşme hazırlamıştık hani... Üzerinden zaman geçtikçe bu 'sözleşme' meselesini düşündük durduk. Aslında yazılı bir metin hazırlamış olmamız bir noktadan sonra hepimize anlamsız gelmeye başladı. Yani sırf düşünüp taşınacağız, fikirlerimizi paylaşacağız diye kulüp kurabiliriz, burası tamam. Ama sözleşme yazmak çok saçma değil mi? Hangimizin fikriydi hatırlamıyorum, benim fikrim bile olabilir. Yine de artık saçma geldiği kesin. Bir araya geldiğimizde bu konuyu yeniden gündeme getirmek iyi olacak bence.

Hatırlarsanız sözleşme ' tarafları', yani kulübümüzün kurucu üyeleri; kulübün sosyal kelebeği Ece, oyun kurucusu Kaan, sorun çıkarma ve çözme uzmanı Barış, denge merkezi Zeynep ile anlatma-araştırma birimi başkanı ben olmak üzere beş kişiydik. Fakat şimdi sayımız artıyor, yeni üyeler aramıza katılıyor: Ali ile Esra bunlardan ikisi. Düşünsenize, sözleşmeyi güncellemediğimiz için ekibin birer parçası olan arkadaşlarımız hakkında iki kelime etmedik bile! Dahası, onlar da sözleşmeyi okuyup geçtiler; ne itiraz ettiler, ne katkı sundular. Bu bana tuhaf geldi doğrusu. Kulübün çıkış noktasını tartışmayacaklarsa, neden aramızda olmak istesinler ki?

Kulüpte kimin olduğunun önemli yanı, aslında sözleşmenin tek mantıklı kısmıyla ilgili: kulübün konusuyla. Kulüp üyelerinin, yani tartışmacı çocukların ilgi alanları, konuşmak istedikleri konular kulübün içeriğini belirleyen şey sonuçta: Mesela ben doğadan, hayvanlardan, bitkilerden, yaratmaktan, yaratılmaktan, var olmaktan, yok olmaktan bahsetmek istiyorum.

Kulübün konusuyla ilgili yapacaklarım bana kalmış. Kuralarsa hepimizi ilgilendiriyor. Ama tarafsız bir gözle okuduğum-

da bile hepsi gevezelik gibi geliyor Őu an. “Kulüp tek başına varlığını sürdürür.” diyerek geyik muhabbeti yapmışız. İlk beş madde böyle en azından, 6. Maddeye gelince... İşte o önemli:

6. *Kulübün henüz ne yazık ki belli bir mekânı yoktur.
Toplantıları okulun bahçesinde, sınıfların köşelerinde,
sokaklarda, herhangi birimizin evinde,
belki tatilde bir deniz kenarında filan yapılabilir.*

Ben en başından beri toplantılarımız için bize ait özel bir yer olmasını hayal ediyorum. Hatta daha bu okula gelmeden, Ece-lerle tanışmadan önce, kulübün kendisi henüz bir hayalken bile onu hep mekânıyla düşündüm. Sadece bize ait olan ‘o yer’in hayaline dalmışken, gerçekten gözümün önünde duran kulüp kurallarının 9. Maddesi de dikkatimi çekti bu arada:

9. *Kulüp içinde herkes eşittir mesela. Altıncı üyeyi
aldığımızda ne olacak onu hiç bilmiyoruz.
O gün gelince öğreniriz.*

Yeni üye alımıyla ilgili bir maddemiz varmış. Güncel konumuz bu, ne de olsa. Esra ve Ali’nin bu kuralları detaylı bir şekilde okuyup okumadığından emin olamıyorum açıkçası. En iyisi sözleşme üzerine kafa patlatmak yerine, onu özetlemek belki de:

“Okumak, düşünmek, araştırmak, öğrenmek için birlikteyiz ve kulüp üyeleri olarak, aramızda yapacağımız tartışmalarla fikirlerimizi geliştirmeyi amaçlıyoruz.”

Evet, sanırım sözleşmenin özeti bu. Bakalım diğer üyeler ne düşünecek...

2 Dinî Ritüeller

Ertesi gün okula gider gitmez kafamda ne var ne yoksa bizzimkilere anlattım. Kulüp sözleşmesini yeniden ele almayı önerdiğimde, ekiptekilerin çoğunun sözleşmeyi çoktan unuttuğunu gördüm. Ya da Barış gibi, en başından karşı çıktıklarını...

“Bu sözleşme fikrinin gereksiz olduğunu daha ilk gün söylemiştim size.”

“Of Barış! Sen her şeyin en iyisini biliyordun ama biz seni dinlemedik. Kusura bakma. Tamam mı, istediğin oldu mu şimdi?”

Ece'nin üslubuna imreniyordum doğrusu. Ben insanları kırmayayım diye kelimeleri özenle seçerken, o aklından geçeni olduğu gibi söylerdi. Barış gibilerine böyle davranmak gerektiğini düşündüm. Ece konuşurken resmen içim rahatlamıştı.

“Yalnız sözleşmede görünce aklıma bir şey geldi, kulüp için bir mekâna ihtiyacımız var. Rahatça girip çıkacağımız, kafamıza estiğinde toplanacağımız...”

Konuşurken ister istemez Barış'a bakıyordum. Karşı çıkar mı diye çekiniyordum sanki. Tam tersine, bana destek verdi.

“Bence de... Anne babalardan, hocalardan uzakta, sadece bize ait bir yer bulmalıyız.”

Zeynep ise günün mantıklı sesiydi:

“Oldu olacak gidip bir bina satın alalım! Biz kim, mekân sahibi olmak kim? Arkadaşlar, herhangi bir sokakta, kafede toplanabiliriz bunun için. Ille birinin evine gitmemiz de gerekmez.”

Haklıydı. Bir yerlerde toplanılırdı elbette. Fakat bir şekilde, birbirimizle konuşup paylaşmasak da hepimizin hayal ettiğini sandığım benzer bir ortam vardı: kitaplarla dolu, ferah, ışıklı bir oda... İsteyenin bir köşede kitabını okuduğu, isteyen kelime oyunu oynadığı, kulübe girmek isteyenleri kapıda teste tabi tuttuğumuz bir yer; bize ait, bilginin geçerli olduğu... Mesela çay mı içilecek? Çaya para vermek yerine bir konuda öğrendiğimiz şeyi paylaşabiliriz. Yeni kitaplar almamız gerektiğinde, kitapçıya bir hikâye uydurabiliriz. Düşündükçe hayallerim sınırları aşıyordu.

“Önerisi olan var mı?”

Yoktu. Kimse bir yer öneremiyordu. Hiçbirimizin anne babası bir mekân işletmiyordu. Hem zaten anne babaların işin içine girdiği noktada, durumun evde toplanmaktan farkı kalmazdı. Bu bir sorun değil tabii ki. Ama yine de insan kendisine yakın olanı istiyor; hem karakter hem yaş açısından...

Mekân konusunda henüz bir önerim olmasa da akşamki video sohbetimiz için bir konu önerecektim: doğadaki canlılar arasındaki hiyerarşi. Ben bunu söyler söylemez, Ece'nin diline düştüm tabii! *Başka kelime bulamamış mıyım? 'Hiyerarşi' diyerek bilgimi mi satıyor muşum?* Ne ilgisi vardı ki? Sanki kendimi ona ispat etmem gerekiyor. Ece'nin bu, dünyanın merkezindeki hâllerine sinir oluyorum bazen. Bana ukalalık ettiğimi söylerken asıl kendisi ukalalık ediyor, farkında değil.

Neyse ki Kaan, Ece'nin takıldığı noktayla ilgilenmek yerine doğrudan konuya girdi. Birbirini yiyen kardeş tavuklarla ilgili tartışmamızı bildiği için bu zor olmamıştı.

“Hayvanlar arasında bizimki gibi bir akrabalık ya da arkadaşlık durumu yok sonuçta.”

“Öyle olduğunu sanıyoruz.”

“Aslında mesele hayvanların kendi içlerindeki durumları değil. Bizim onlarla aramızdaki durum.” Konuyu bir çırpıda Kurban Bayramı’na getirmek istemiyordum ama ağızımdan çıkıvermişti bile. “Hayvanları kurban edip üstüne bunu kutlamak çok tuhaf gelmiyor mu size de?”

Bir an sessizlik oldu. Herkes düşünüyordu sanırım. İlk konuşan Zeynep oldu:

“Dinî bir ritüel sonuçta.”

Ece’nin bu defa ‘ritüel’ kelimesine saldırmamasını bekledim ama hiçbir şey söylemedi. Sanırım benimle uğraşmaktan hoşlanmıyor. Ne de olsa Zeynep daha eski ve yakın arkadaş.

“Aslında öyle sayılmaz. Bildiğimiz çoktanrılı dinlerin ortada olmadığı çağlarda da hayvanları ve hatta insanları kurban etme geleneği vardı,” dedi Kaan.

“İnsanları mı?”

Tepki vermeden duramamıştım. Böcek bile öldüremezdim ben. Canlılara can verenin tanrı olduğuna inanan bir insanın, tanrı için can alması... Nasıl bir inanma hâliydi bu? Bilemiyordum.

Kaan bildiklerini paylaşmaya devam ediyordu:

“Evet, insanları... Daha çok kadın ve çocukları. Mısır’da, Anadolu uygarlıklarında insan kurban ederek felaketlerden, hastalıklardan korunduklarını düşünürlermiş. Ama genellikle insanlar istekleri gerçekleştiğinde, tanrularına teşekkür etmek için kurban keser.”

Açıklamayı yapan Kaan’ın konuya hakim konuşması hepimizin dikkatini çekti. Soru sormakta gecikmedik:

Seran Demiral

BİZDEN DÜNYAYA

KAFASI KARIŞIKLAR-2

*"Korkmuyoruz ne kadar karışık olsa da kafamız,
Biz, tartışmaktan vazgeçmeyen özgür ruhlu çocuklarız!"*

Serinin ikinci kitabında Sevim, "Nasıl Yapalım?" sorusuyla tüketim alışkanlıklarımızı ve doğayla ilişkimizi sorgularken alternatif yaşamların mümkün olabildiği bir dünya hayalini tartışmaya açıyor.

Barış ise, "Dünyayı neden değiştirmeliyiz?" diyerek olumsuzluklar karşısında yakınmak yerine eyleme geçmenin gerekliliğini vurguluyor. "Karanlıktan şikâyet edeceğine bir mum yak." özdeyişinin âdeta manifestosunu sunuyor.

Kafası Karışıklar, büyüme, kişilik oluşturma, kendini ve dünyayı keşfetme sürecinin sorularına yanıt arayanların hikâyesi.

Tartışmacılar Kulübü ile felsefenin sorgulayan dünyasına adım atmaya var mısınız?

